

آلاله‌های همدان (یا گزیده اشعار همدانی)

گردآورنده: عباس فیضی

همدان، انتشارات افشار، ۱۳۶۹، ۴۸ص

این کتاب مجموعه‌ای از اشعار معاصر همدان به فارسی همدانی است که مؤلف آنها را گردآوری و به فارسی ترجمه کرده است. از شعرای قدیمتر تنها یک شعر ۹ بیتی با عنوان «اصطلاحات زنان» از ملا پروین همدانی، شاعری ظاهراً از حدود صدسال پیش، در کتاب آمده است. لغاتی که در این اشعار آمده غالباً در واژه‌نامه همدانی، تألیف هادی گروسین، ضبط شده، اما حدود بیست‌و‌اند واژه و ترکیب و تلفظ همدانی در این اشعار هست که در واژه‌نامه همدانی نیامده است. ما در اینجا آنها را برای تکمیل فایده نقل می‌کنیم:

می‌تیلیشه (ص ۱۳: می‌تید (دل))، کوشک بازی (ص ۱۳: کفشک بازی)، سخ (ص ۱۳: چرا)، چمّره (ص ۱۵: چنبره)، آکار شدن (ص ۱۵: از کار رفتن)، تایی (ص ۱۷۳: مانند: تایی مه: مانند من)، پوکیدن (ص ۱۷۶: پوک شدن)، گُمَز (= گُمَز) (ص ۲۱: گنبد)، گیره (ص ۲۳: گریه)، سِرانه (ص ۲۳: هنگام: سِرانه سائِدِن وِنْدِيك خانه = هنگام سائیدن (پاک کردن) شیشه پنجره خانه)، جوق و زمه (ص ۲۳: بندآب چوبی رودخانه)، پول صِلاط (ص ۲۳: پل صراط)، می و خجه (ص ۲۴: می بخشد)، پشش پایدم (ص ۲۴: به او نگاه کردم)، ناخده بودی (ص ۲۴: انداخته بودی: سیگر مه ناخده بودی ابرواره)، شوگار (ص ۲۵: شبگار؟: تو که یادی اشوگارم نکردی)،

توکه (ص ۳۱: پام آمد توکه = پایم لغزید)، تره توله (ص ۳۱: سبزی تازه)، مِضرتی (ص ۳۱: مردنی)، پِت پپله (ص ۳۵: لب ولوچه)، زیلاق خوردن (ص ۳۹: سُرخوردن)، کِت کوش (ص ۳۹. در کتاب به معنی سرشانه و کفش معنی شده، اما ظاهراً ترکیب اتباعی و به معنی کفش و پافزار است: تو به کردم دیه زیلاق نِخوَرَم شوَزِدْتَم- داملام گفده بِشَم سَخ کِت و کوشت دَریده؟ تو به کردم دیگر سر نخورم، شب مرا زده است- بر ادرم، گفته به من چرا کفشت دریده است؟)، داروسم (ص ۳۹: آقا یا دایی رستم)، تلیده (ص ۳۹: له شده، قس تِلاندن درواژه نامه همدانی)، برف لِهه (ص ۳۹: برفاب).

کلمه «عید» در شعر ملایروین (ص ۳۵) به صورت «عَید» ضبط شده که به این ترتیب با کلمه «عیب» تنها دو کلمه‌ای هستند که در آنها رشته واج ay به کار رفته است. نام چند محله قدیمی همدان در ص ۲۸ (بینه بازار، جولان، کوروندا، گیجیله، دوگوران) دو قبرستان، دوردواد (درودآباد، منسوب به لران چهار لنگ)، قاشق تراشان، ورمزیار (از نام تیره‌ای از لران چهارلنگ = هرمزدیاری)، شالبافان، کوچه موچا (ظاهراً موجه‌ها) و شالبافان) و ۳۱ (مِرردوگوله) و ۴۱ (کوچه قرلان) نیز در کتاب آمده است.

علی اشرف صادقی

مرکز نشر دانشگاهی منتشر کرده است

اشتقاق پسوندی
در زبان فارسی امروز

خسرو کشانی

